

ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის საპაიო კომპანია

იზოლდა ბელთაძე

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის ისტორიის ინსტიტუტის წამყვანი მეცნიერ-თანამშრომელი, შოთა რუსთაველის სახელობის ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პროფესორი
E-mail: beltadzeizolda@gmail.com

წარმოდგინა ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის ისტორიის ინსტიტუტმა

აბსტრაქტი. სტატიაში წარმოდგენილია ჰოლანდიის ქალაქების ჯერ ანტვერპენის, ხოლო შემდეგ ამსტერდამის აღზევება, ოსტ-ინდოეთის კომპანიის წარმოშობა, მისი საქმიანობა, ჰოლანდიის ინტერესები აღმოსავლეთში, ბრძოლა მის კონკურენტებთან: პორტუგალიასთან, საფრანგეთთან და ინგლისთან, მონოპოლიის დამყარება, განსხვავება ინგლისის და ჰოლანდიის ოსტ ინდოეთის კომპანიებს შორის.

ორივე ინგლისის და ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის საპაიო კომპანიები გვევლინება, როგორც გემთმშენებლები, ვინაიდან სავაჭრო კოლონიური ექსპანსია ორივე ქვეყანაში ხელს უწყობდა საზღვაო ფლოტის განვითარებას. ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანიას აღმოსავლეთიდან შემოჰქონდა მუსკატი, წიწაკა, მიხაკი, დარიჩინი, ცეილონის ჩაი, ყავა და სხვა. ინგლისის ოსტ-ინდოეთის კომპანიას ჰოლანდიელებისაგან განსხვავებით შეჰქონდა აღმოსავლეთში მაუდის ქსოვილები და გამოჰქონდა: აბრეშუმი, ბამბა, პილპილი, მიხაკი, დარიჩინი, ინდიგო, ჯავზი, ოპიუმი, რომელთაც ევროპაში ზედმეტ ფასებში ჰყიდდა.

ჰოლანდიის ოსტ - ინდოეთის კომპანიის ყოველწლიური მოგება იყო 50 მლნ გილდენი. ინგლისის მოგება კი მარტო 12 ექსპედიციისას შეადგენდა 460 ათას ფუნტ სტერლინგს.

საბოლოო ჯამში ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანიამ, რომელმაც შეწყვიტა არსებობა 1796 წელს (მის მონოპოლიას ბოლო მოუღო ინგლისმა), მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა. მისი გემები მიემგზავრებოდნენ მსოფლიოს ყველაზე შორეულ მხარეებში - ინდოეთში, მალაიზიაში, ინდოჩინეთში. მკაცრად მართავდა თავის კოლონიებს, ანხორციელებდა ფართო სავაჭრო ოპერაციებს, დიდ გავლენას ახდენდა გემთმშენებლობისა და სხვა ინდუსტრიის განვითარებაზე, რაც დადებითად აისახა ქვეყნის ეკონომიკაზე.

საკვანძო სიტყვები: მონოპოლია, სეფარდები, საფონდო ბირჟა, საპაიო.

ნიდერლანდების გაერთიანებული პროვინციები-ჰოლანდიის რესპუბლიკა იქცა „ადგილად, სადაც პირველად აყვავდა კაპიტალისტური ურთიერთობა, სადაც მოხდა მისი უპრეცედენტო განვითარება ...“ [Braudel F. 1992 : 18–19].

ჰოლანდიელებმა მიაღწიეს თავიანთ მიზანს - შექმნეს კოლონიური იმპერია სამ კონტინენტზე, მოზამბიკიდან იაპონიამდე, რომელიც აკონტროლებდა მსოფლიო ვაჭრობას სანელებლებით. ჰოლანდიის დროშის ქვეშ მცურავი გემები მიემგზავრებოდნენ მსოფლიოს ყველაზე შორეულ მხარეებში - ინდოეთში, მალაიზიაში, ინდოჩინეთში. ჰოლანდიელები მკაცრად მართავდნენ თავიანთ კოლონიებს, ძარცვავდნენ ყველაფერს, რაც შეეძლოთ, ავრცელებდნენ იქ თავიანთი რელიგიას [Sombart A.Z. Bourgeois W. 2004 : 145].

ამდენად, ჰოლანდია გახდა მთავარი შუამავალი აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის, ამსტერდამი კი იქცა კოლონიური იმპერიის დედაქალაქად.

ამსტერდამის უმდიდრესი ვაჭრები ფლობდნენ ფლოტს, რომელიც გაცილებით დიდი იყო ვიდრე სხვა ქვეყნების: ინგლისის, ესპანეთის და საფრანგეთის. ჰოლანდიელების ფლოტი ასევე გამოირჩეოდა ეკონომიურობით - მათი გემების აგება უფრო იაფი ჯდებოდა და ხარისხითაც უკეთესი იყო, ეკიპაჟი უფრო მცირე შემადგენლობის იყო და შესაბამისად მცირე იყო მეზღვაურების რაოდენობა და მათი შენახვის ხარჯებიც. ჰოლანდიას ახასიათებდა ურბანიზაციის მაღალი ხარისხი - მოსახლეობის დაახლოებით 60% ცხოვრობდა ქალაქებში, ხოლო

ნიდერლანდების სხვა პროვინციებში - კი დაახლოებით 25%. [Sombart A.Z., Bourgeois W. 2004 : 145].

ამსტერდამის მოსახლეობა სწრაფად გაიზარდა 1570–1640 წლებში- 30 ათასიდან 139 ათას 200-მდე. 1700 წელს ამსტერდამში მეწარმეები 8600 ადამიანს შეადგენდა, რომელთაგან უმეტესობა იყო სავაჭრო დუქნების მფლობელები. [Gelderblom O. 2010 :159].

მოსახლეობა ძალიან ჭრელი იყო - მესამედი უცხოელები იყვნენ. განსაკუთრებული ადგილი ეკავათ ესპანეთიდან და პორტუგალიიდან ჩამოსულ ებრაელებს, სეფარდებს, რომლებმაც თავის დროზე მნიშვნელოვანი როლი შეასრულეს თურქეთის ეკონომიკურ ცხოვრებაში, რასაც ადასტურებს თურქეთის სულთანის ბაიაზიდ II-ის (1481-1512 წწ) სიტყვები: „ცდება ის ვინც ფიქრობს, რომ ესპანეთის მეფე ფერდინანდი ჭკვიანი იყო. გაასახლა რა ებრაელები თავისი ქვეყნიდან, ამით ზიანი მიაყენა თავის ქვეყანას, ჩვენ კი მოგვიტანა დიდი სარგებლობა“ [Oierbarch.1992:80, Beltadze.I. 2012:128]. ასეთივე სარგებლობა მოიტანეს სეფარდებმა ნიდერლანდებში, რომელთაც მნიშვნელოვანი კაპიტალით აღადგინეს ნიდერლანდების ეკონომიკა და ასევე შემოიტანეს ახალი ტენდენციები სავალუტო ოპერაციებში.

ამსტერდამი გახდა მთავარი სავაჭრო ცენტრი მე-16 საუკუნეში, მაგრამ ამ ქალაქის ნამდვილი აყვავება დაიწყო ანტვერპენის დაცემის შემდეგ. მანამდე ანტვერპენში იმართებოდა სეზონური ბაზრობები საზაფხულო (“Sinkson mart”), საშემოდგომო (“Bamas mart”), საზამთრო (“Cold mart”) და საგაზაფხულო (“Parch mart”). [Beltadze.I.2002 :237] ანტვერპენის აღზევების ისტორიაში სამი პერიოდი იყო. 1501 წლიდან 1521 წლამდე ქალაქი გამდიდრდა პორტუგალური (უფრო ზუსტად, ინდური-ი.ბ.) წიწაკის ვაჭრობით. 1535 წლიდან 1557 წლამდე ლათინური ამერიკიდან ექსპორტირებული ესპანური ვერცხლის ნაკადი გადიოდა ანტვერპენში, ხოლო 1559-1568 წლებში ქალაქის ეკონომიკის მთავარი სავაჭრო საქონელი იყო საფეიქრო ნაწარმი (მაუდი-ი.ბ), რომელიც შეჰქონდა ინგლისს დიდი რაოდენობით. ანტვერპენის დაცემის შემდეგ, როდესაც ანტვერპენის ბევრი ფინანსისტი ამსტერდამში ემიგრაციაში წავიდა, შეიტანა იქ კაპიტალი და დაამყარა ბიზნეს კავშირები. ამაში განსაკუთრებული როლი, როგორც აღვნიშნეთ,

პორტუგალიელმა ებრაელებმა ითამაშა. ამსტერდამმა სწრაფად გადმოიტანა ანტვერპენის ტრადიციული წესები, - კანონმდებლობაში, დაზღვევაში და საფონდო ბირჟის ორგანიზებაში.

ჰოლანდიამ მოიპოვა რა დამოუკიდებლობა, ცდილობდა არ დაეშვა ესპანელებისა და პორტუგალიელების ბატონობა ზღვებზე, რომლებიც ძვირადღირებული აღმოსავლური სანელებლებით (წიწაკა, დარიჩინი, მიხაკის ზეთი, მუსკატის კაკალი და სხვა) ვაჭრობას მთლიანად აკონტროლებდნენ. ევროპაში აღმოსავლურ საქონელზე ყოველთვის მოთხოვნა დიდი იყო. სწორედ ამიტომ 1602 წლის 20 მარტს დაარსდა ცნობილი ჰოლანდიური ოსტ-ინდოეთის კომპანია. ასევე იმ დროისათვის უკვე იყო დაარსებული ბრიტანული ოსტ-ინდოეთის კომპანია (1600 წ), რომლის მიზანი იქ აღმოსავლეთში, პორტუგალიელებისგან, ჰოლანდიელებისაგან განსხვავებით, ინგლისური ქსოვილების შეტანა და იქედან სანელებლების, ბამბის, აბრეშუმის ნედლეულის შემოტანა იყო.

ჰოლანდიის კომპანიას ჰყავდა 70 მენეჯერი, რომლებიც ამავე დროს მისი უმსხვილესი აქციონერები იყვნენ. კომპანიას ჰქონდა ექვსი ოფისი (პალატა) მეტროპოლიის საპორტო ქალაქებში (ამსტერდამში, როტერდამში, ზელანდიაში, დელფტში, ჰორნში და ენხუსენში) და იმართებოდა 17 ვაჭრისგან (დირექტორებისაგან) შემდგარი საბჭოსგან.

1644 წლამდე დივიდენდებს იხდიდნენ ნატურით - იმპორტირებული საქონლით (ძირითადად სანელებლებით), მოგვიანებით - მხოლოდ ფულით. კომპანიის კაპიტალი დაყოფილი იყო წილებად- აქციებად (actien), ხოლო წილის შეძენა ნიშნავდა კომპანიის საქმეებში მონაწილეობის დაწყებას.

ამსტერდამს იმდენად დიდი გავლენა ჰქონდა, რომ შეეძლია აერჩია დირექტორთა საბჭოში 17-დან დან რვა წევრი. კომპანიას უფლება ჰქონდა მთავრობის სახელით, დაედო კომერციული და სამშვიდობო ხელშეკრულებები. ჰყოლოდა საკუთარი სავაჭრო ფლოტი, ჯარი და პოლიცია, მოეჭრა მონეტები. კოლონიებიდან შემოტანილ საქონელს შორის ჭარბობდა სანელებლები. მათზე მაღალი ფასის შესანარჩუნებლად, მკაცრად კონტროლდებოდა მათი შემოტანის რაოდენობა ევროპაში. არ უნდა დაეშვათ ჭარბი რაოდენობით ისეთი საქონლის

შემოტანა, რომელიც დიდ მოგებას ტოვებდა. ასეთი იყო იყო მაგალითად, ბენგალური ოპიუმი და ჩინური ჩაი, იმისათვის, რომ არ გაიაფებულიყო და ვაჭრობაში ზარალი არ ენახათ.

ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანია თავდაპირველად 10 წლის ვადით შეიქმნა. ამ პერიოდში უნდა განხორციელებულიყო მოგების აღრიცხვა, სრული ანგარიშსწორება აქციონერებთან. შემდეგ კომპანიის არსებობა 21 წლამდე გაგრძელდა. მათ გადაეცათ ოფისი ტერნატეში (ინდონეზია), რომელიც იმ დროს მიხაკის ყველაზე დიდი მწარმოებელი იყო. ასევე მათ გადაეცა სავაჭრო პუნქტები ინდონეზიაში: აჩამი, ბანტამში, ბანდას, ჯოჰორისა და პატამის კუნძულებზე.

ჰოლანდიურ კომპანიაში ნებისმიერი უცხოელი, რომელიც თავის კაპიტალს ჩადებდა, შეიძლება გამხდარიყო აქციონერი. კომპანიის კაპიტალის ოდენობა შეზღუდული არ იყო. ხოლო მათგან განსხვავებით, ბრიტანეთის ოსტ ინდოეთის კომპანიაში მხოლოდ ბრიტანელებს შეეძლოთ აქციონერები ყოფილიყვნენ.

მიუხედავად ამისა ჰოლანდიელები მაინც ჩამორჩებოდნენ გავლენით აღმოსავლეთის რეგიონში ესპანეთს, პორტუგალიასა და ინგლისს.

ჰოლანდიის ოსტ ინდოეთის კომპანიის საქმიანობის დასაწყისში, მასში 200-მდე ადამიანი იყო დასაქმებული, ხოლო 1688 წელს - 12 ათასი, აქედან 10 ათასი დაცურავდა გემებით. საერთო ჯამში, კომპანიის ისტორიაში, 1602 წლიდან 1796 წლამდე, დაახლოებით მილიონი ადამიანი იყო დასაქმებული [Moshensky S.Z. 2016: 26-27].

კომპანიის საწყისი კაპიტალი 1602 წელს იყო დაახლოებით 6,5 მილიონი ფლორინი. ოსტ-ინდოეთის კომპანიამ დააარსა სავაჭრო პუნქტების მთელი ქსელი, მათ შორის კეთილი იმედის კონცხზე, სპარსეთში, ბენგალში, მალაკაში (ამჟამად მალაიზიის ნაწილი), ჩინეთში, სიამში (ახლანდელი ტაილანდი), ფორმოზაში (ახლანდელი ტაივანი).

ერთი სიტყვით, ჰოლანდიის ოსტ ინდოეთის კომპანია, გადაჭიმული იყო დასავლეთით კეთილი იმედის კონცხიდან აღმოსავლეთით მაგელანის სრუტემდე. 1669 წლისთვის კომპანია იყო უმდიდრესი. მათ ხელში იყო 150-ზე მეტი კომერციული ხომალდი, 40 სამხედრო ხომალდი, 50 000 თანამშრომელი (მათ შორის

25000 თანამშრომელი აზიაში და 3000 თანამშრომელი ნიდერლანდებში), კერძო არმია შედგებოდა 10 000 ჯარისკაცისგან [Moshensky S.Z. 2016:26].

კომპანია მონაწილეობდა იმდროინდელ პოლიტიკურ დავებში. ასე მაგალითად, 1641 წელს მან დამოუკიდებლად, ჰოლანდიის სახელმწიფოს დახმარების გარეშე, დაამარცხა თავისი კონკურენტები - პორტუგალიელები - დღევანდელ ინდონეზიაში, ამისთვის ადგილობრივი მოსახლეობის ხარჯზე შეიარაღებული რაზმები შექმნა.

ჰოლანდიის საკუთრება აზიაში გაფართოვდა, მიუხედავად ბრიტანელების მზარდი კონკურენციისა, გაიზარდა აღმოსავლეთ ინდოეთის კომპანიის გავლენა. ეს მისი აქციების ფასის ზრდაზეც აისახა. 1602 წლიდან 1603 წლამდე აქციების ფასი 130%-მდე გაიზარდა. მას შემდეგ, რაც 1605 წელს პირველად გადაიხადეს 15%-იანი დივიდენდები, აქციების კურსი მაშინვე გაიზარდა 140%-მდე (თუმცა პირველი დივიდენდები გადაიხადეს არა ფულით, არამედ საქონლით - წიწაკა). [Moshensky S.Z. 2016:10-12].

ჰოლანდიელებმა საბოლოოდ მოახერხეს ფეხის მოკიდება თანამედროვე ინდონეზიის ტერიტორიაზე. 1602 წელს ბანტამის პორტი, სადაც მათი სავაჭრო პუნქტი მდებარეობდა, მიეკუთვნებოდა აღმოსავლეთ ინდოეთის კომპანიას. აქ გაიგზავნა სახელმწიფოს და კომპანიის სამხედრო ფლოტი. ერთობლივი ძალისხმევით და ადგილობრივ მმართველებთან კავშირით, ჰოლანდიელებმა მნიშვნელოვნად შეასუსტეს პორტუგალიის პოზიციები.

ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის წარმატებებმა აღმოსავლეთ ინდოეთში ყურადღება მიიპყრო ბრიტანელების, ფრანგების და დანიელების, თუმცა მე-17 საუკუნის ბოლომდე კომპანია მათ წარმატებით უწევდა წინააღმდეგობას.

ინდონეზიისა და მალაიას კუნძულების უმეტესობამ დადო ხელშეკრულებები ჰოლანდიელებთან, რომლებმაც დაიმორჩილეს ყველა ეს სახელმწიფო და მოახდინეს მასზე მონოპოლია. ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანია იყო ევროპის მთავარი მომწოდებელი მუსკატის, წიწაკის, მიხაკის, დარიჩინისა და სხვა საქონლის. კომპანიის წლიური შემოსავალი იმ დროს 50 მილიონ გილდერს აღემატებოდა და მისი აქციები ისეთივე მომგებიანი იყო, როგორც სახელმწიფო

ობლიგაციები. კომპანიის სავაჭრო გემებმა თავიანთი ექსპედიციების დროს მიაღწიეს აფრიკისა და ავსტრალიის ნაპირებს.

მე-17 საუკუნეში ამ რეგიონში 1700-ზე მეტი გემი იყო აღჭურვილი და 300 ათასზე მეტი ადამიანი ჩამოიყვანეს და დაასახლეს. კომპანიის გემებს პრაქტიკულად მთელ მარშრუტზე გააჩნდა ახალი პორტები. [Moshensky S.Z. 2016:28-30].

XVIII საუკუნის დასაწყისისთანავე, ჰოლანდიური აღმოსავლეთ ინდოეთის კომპანიის პოზიციები მნიშვნელოვნად შესუსტდა. ამის მიზეზი იყო კომპანიის არა ეფექტური მართვა.

ჰოლანდიელებმა ვერ შეძლეს ტაივანში პოზიციის შენარჩუნება. მათ დიდი კონკურენცია გაუწია ბრიტანეთის აღმოსავლეთ ინდოეთის კომპანიამ, რომელსაც უკეთესი პოზიციები ჰქონდა. ამ უკანასკნელმა ჩინეთში შეიტანა შალის ნაწარმი. გამოჰქონდა ოპიუმი, რომელიც ბენგალში იწარმოებოდა და მასზე მონოპოლია გააჩნდა.

ბრიტანულმა აღმოსავლეთ ინდოეთის კომპანიამ მალე შეიძინა ჩინეთის მნიშვნელოვანი ნაწილი, საიდანაც მუდმივად შემოჰქონდა ოპიუმი.

ბრიტანელები ცდილობდნენ ბოლო მოეღოთ ჰოლანდიელთა მონოპოლიისათვის. 1780 წელს ინგლისმა ომი გამოუცხადა ჰოლანდიას და სასტიკად დაამარცხა. ომის შედეგად ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანიამ დაკარგა მილიონობით გულდენი და ასევე სავაჭრო გემები. ერთი სიტყვით, მან დაკარგა სავაჭრო მონოპოლია. შემდეგში იყო მცდელობები ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის დიდების აღდგენისა, მაგრამ ეს შეუძლებელი გახდა.

1796 წელს ოდესღაც უმდიდრესი კომპანიის ნაციონალიზაცია მოხდა, რის შედეგადაც კოლოსალური დავალიანება დარჩა 100 მილიონი ფლორინის ოდენობით.

ამრიგად, რომ შევადაროთ ერთმანეთს ჰოლანდიის და ინგლისის ოსტ - ინდოეთის საპაიო კომპანიები, მივიღებთ შემდეგ სურათს:

1. ჰოლანდიის კომპანიის საწყისი კაპიტალი შეადგენდა 68 ათას ფუნტ სტერლინგს. შემდეგში კი 6,5 მლნ ფლორინს. ხოლო ბრიტანეთის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის თავდაპირველი კაპიტალი ერთი მონაცემების

- მიხედვით შეადგენდა 30 133 ფუნტ სტერლინგს 6 შილინგსა და 8 პენსს, ხოლო სხვა მონაცემებით 72 ათას ფუნტს [Ashley D.1890:189] ან 70 ათას ფუნტ სტერლინგს, [Schegolev P.1936: 226]. შემდეგში ინგლისის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის კაპიტალი გაიზარდა 6 მლნ ფუნტ სტერლინგამდე. ერთი სიტყვით, ორივე კომპანია იყო უმდიდრესი თავისი კაპიტალით.
2. ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის წევრი შეიძლება ყოფილიყო ჰოლანდიელებთან ერთად ნებისმიერი უცხოელი. ხოლო ინგლისის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის წევრი უნდა ყოფილიყო მხოლოდ ინგლისელი და არა უცხოელი.
 3. ორივე კომპანია ანხორციელებდა კოლონიურ ექსპანსიას, რამაც ხელი შეუწყო საზღვაო ფლოტის განვითარებას ორივე ქვეყანაში. სწორედ ამიტომ, ისინი გვევლინებიან როგორც გემთმშენებლები.
 4. ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანია ფლობდა 150 ხომალდს. აქედან 40 იყო სამხედრო. XVII საუკუნეში მათი რიცხვი გაიზარდა და შეადგენდა 1700. ინგლისში კი საზღვაო ფლოტის მშენებლობას ხანგრძლივი ისტორია ჰქონდა. მის განვითარებას ხელი შეუწყო სანავიგაციო აქტებმა (1369, 1381, 1382, 1389, 1390, 1489, 1520 წლების), რომელიც გამოიწვია რამოდენიმეჯერ [Beltadze-Khinikadze. I. 2012: 29] დედოფალი ელისაბედ პირველის დროს, 1603 წელს ინგლისი ითვლიდა 200-მდე საბრძოლო და სატრანზიტო გემებს [Oltarzhevsky V. P. 1988:54].
 5. ჰოლანდიის საზღვაო ფლოტში მსახურობდა 300 ათასი ადამიანი. კომპანიაში თავდაპირველად დასაქმებული იყო 200 -მდე ხოლო მისი არსებობის მანძილზე მილიონობით ადამიანი. ბრიტანეთის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის საზღვაო ფლოტში კი მსახურობდა 2500 ადამიანი.
 6. ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანიას აღმოსავლეთიდან შემოჰქონდა მუსკატი, წიწაკა, მიხაკი, დარიჩინი, ცეილონის ჩაი, ყავა და სხვა. ინგლისის ოსტ-ინდოეთის კომპანიას ჰოლანდიელებისაგან განსხვავებით აღმოსავლეთში შეჰქონდა მაუდის ქსოვილები და გამოჰქონდა: აბრეშუმი, ბამბა, პილპილი, მიხაკი, დარიჩინი, ინდიგო, ჯავზი, ოპიუმი, რომელთაც ევროპის ქვეყნებში ზედმეტ ფასებში ჰყიდდა.

7. ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის ყოველწლიური მოგება იყო 50 მლნ გულდენი. ინგლისის მოგება კი მარტო 12 ექსპედიციისას შეადგენდა 460 ფუნტ სტერლინგს.

ამრიგად, ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის საპაიო კომპანია, რომელიც დაარსდა 1602 წელს, 1796 წელს დასუსტდა, ვინაიდან ამ დროს კომპანიას არ ჰყავდა ძლიერი მმართველები, როგორც ადრე და მის მონოპოლიას ბოლო მოუღო ძლიერმა ინგლისის ოსტ-ინდოეთის კომპანიამ.

ორივე კომპანიის მიზანი იყო აღმოსავლური საქონლის ზედმეტ ფასებში გაყიდვა მოგების მიღების მიზნით და კოლონიური ექსპანსია.

საბოლოო ჯამში ჰოლანდიის ოსტ-ინდოეთის საპაიო კომპანიამ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა . მისი გემები მიემგზავრებოდნენ მსოფლიოს ყველაზე შორეულ მხარეებში: ინდოეთში, მალაიაზიაში, ინდოჩინეთში. მკაცრად მართავდა თავის კოლონიებს. ანხორციელებდა ფართო სავაჭრო საქმიანობას, დიდ გავლენას ახდენდა გემთმშენებლობისა და სხვა ინდუსტრიის განვითარებაზე, რაც დადებითად აისახა ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე.

ლიტერატურა:

1. Ashley D. An Introduction to English Economic History, London, 1890, p.189. (in English).
2. Braudel F. Material civilization, economy and capitalism, M., Progress, 1992, p.18-19. (in Russian).
3. Gelderblom O. The Golden Age of the Dutch Republic . Princeton: Princeton University Press, 2010, p.159. (in English).
4. Hartman J. An Empire of Trade: Commercial Reason of State in Seventeenth Century Holland. L., 2013, p. 136. (in English).
5. Zombart. A.Z. Bourgeois W. Jews and economic live, M., 2004, p.145. (in Russian)
6. Moshensky S.Z. The birth of financial capitalism. The securities market before the industrial age. Kyiv. 2016 , p.10-30. (in Russian).
7. Oltarzhevsky V. P. The English East India Company in the 18 th. century. Irkutsk.1988, p.54. (in Russian).

8. Oierbarch. M. The history of the Jewish people from the destruction of the First Temple to the present day. St. Petersburg. 1992 , p. 80. (in Russian).
9. Schegolev P.P. Essays on the history of Western Europe in the 18th and 19th centuries. M., 1938 ,p. 226. (in Russian).
10. Beltadze-Khinikadze.I. An Essay on the History of the Jewish People. in the medieval era. Tbilisi. 2012, p. 29. (in Georgian).
11. Beltadze.I. An essay on the history of the economic development of England. Batumi. 2002 p.128-237. (in Georgian).

DUTCH EAST INDIA BOND COMPANY

Izolda Beltadze

Doctor of Historical Sciences, Leading Researcher of the
Institute of History of the Tskhum-Abkhazian Academy of
Sciences, Shota Rustaveli Batumi State University,
Professor
E-mail: beltadzeizolda@gmail.com

Presented by the Institute of History of the Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Abstract. The article presents the rise of the Dutch cities, first Antwerp, and then Amsterdam, the origin of the East India Company, its activities, showing the interests of Holland in the East, how the struggle with its competitors Portugal, France and England took place, by what methods it established a monopoly here, what was the difference between England and the Dutch East Among Indian companies.

A member of the Dutch East India Company could have been any foreigner with the Dutch. And a member of the East India Company of England should have been only English and not foreign.

Both companies: East India, England and the Netherlands, act as shipbuilders. Their trade colonial expansion further facilitated the development of navies in both countries.

The Dutch East India Company imported nutmeg, pepper, cloves, cinnamon, Ceylon tea, coffee and more from the East. The East India Company of England, unlike the Dutch, imported Maud fabrics to the East and produced: silk, cotton, pepper, cloves, cinnamon, indigo, nutmeg, opium, which were sold at exorbitant prices in Europe.

The annual profit of the Dutch East India Company was 50 million guilders. England's gain on 12 expeditions alone was 460,000 Pound Sterling.

Eventually the Dutch East India Company, which ceased to exist in 1796 (its monopoly was ended by England), played an important role. His ships sailed to the farthest corners of the world - to India, Malaysia, Indochina. Strictly managed its colonies, carried out extensive trade, had a great influence on the development of shipbuilding and other industries, which had a positive impact on the country's economy.

Keywords: *Monopoly, sephardim, stock exchange, currency bank, sapαιο.*